

*Chronicle * Kronika*

The 80th anniversary of Professor Liūda Rasteikienė

The outstanding Lithuanian scientist Liūda Rasteikienė, Corresponding Member of the Lithuanian Academy of Sciences, Professor, Doctor of Natural Sciences, the first director of the Institute of Biochemistry, marked her 80th birthday on February 22, 2006.

L. Rasteikienė was born in 1926 in Kaunas. In 1936–1943 she studied at Kaunas “Aušra” gymnasium, in 1944–1949 studied at the Department of Chemical Technology, Kaunas University. After graduation in 1950 L. Rasteikienė started her post-graduate studies at the Institute of Chemistry and Chemical Technology and continued her studies at the Institute of Organic Chemistry of the Soviet Union Academy of Sciences. The research activities of the young chemist started from the development of the ways of acylation of mercaptoamine acids and the synthesis of penicillin isomers. In 1953 she successfully finished her post-graduate studies and defended her Ph. D. thesis “Investigation of penicillin synthesis”. Since 1953 till 1958 she worked as the Senior Lecturer and Associate Professor at the Faculty of Chemistry and Chemical Technology of Kaunas Polytechnical Institute. In 1958, she became the Senior Researcher (later Head)

of the Laboratory of Organic Synthesis of the Institute of Chemistry and Chemical Technology of the Lithuanian Academy of Sciences.

The Institute of Biochemistry was established in 1967 on the basis of several laboratories of the Institutes of Chemistry and Chemical Technology and Botany. L. Rasteikienė performed an active role in the formation of this new institute and was appointed as its Director by the Presidium of the Lithuanian Academy of Sciences. She performed these duties till 1985. During this period, the main research directions of the Institute of Biochemistry were outlined. This solid fundament laid out by the first Director is evident even now, after the époque and the scientific staff have changed.

For more than 20 years, L. Rasteikienė investigated the synthesis and properties of disubstituted sulfur-containing carbonic acids, i.e the reactions of sulfene chlorides with derivatives of unsaturated acids, other reactions of nucleophilic substitution, the regularities of chlorine substitution, the mechanisms of isomerization of alkylthiochlorocarboxylic acids. She and her colleagues synthesized and studied more than 300 biologically active anticancer agents.

L. Rasteikienė is a coauthor of more than 120 scientific papers and 10 inventions (patent certificates of the former USSR). In 1972, L. Rasteikienė was elected Corresponding Member of the Lithuanian Academy of Sciences. Under her guidance and personal care, new directions of fundamental and applied research have been developed at the Institute of Biochemistry, such as studies of genetic and biochemical functioning of the cell, the targeted synthesis of cytoactive compounds, construction of enzymatic analyzers. In 1980, L. Rasteikienė defended the Dr. Sci. (currently Habil. Dr.) dissertation “Synthesis and reactions of alkylthiohalogenocarboxylic acids”.

In parallel with the scientific activities and administrative and public tasks, L. Rasteikienė took an active part in the preparation of the younger generation of scientists. Under her supervision, eight candidate of

sciences (currently Ph. D.) dissertations were defended. For her pedagogical activities she was conferred professorship in 1983. In 1985, Professor L. Rasteikienė resigned as a Director of the Institute and continued her scientific activities as Head of the Sector of Sulfurorganic Compounds and as a scientific consultant.

Scientists of the Institute of Biochemistry are grateful to their Director for the establishing and development of the Institute and for her personal care. We sincerely congratulate the Corresponding Member of the Lithuanian Academy of Sciences Professor Liūda Rasteikienė with her bright anniversary and wish her excellent health, spiritual strength, every kind of success and happiness.

Dr. Kastis Krikštopaitis

Deputy Director of the Institute of Biochemistry

Profesorei Liūdai Rasteikienei – 80 metų

Žymiai mokslininkei, Lietuvos mokslų akademijos narei korespondentei, pirmajai Biochemijos instituto direktorei, profesorei habilituotai daktarei Liūdai Rasteikienei 2006 m. vasario 22 d. sukako 80 metų.

L. Rasteikienė gimė 1926 m. vasario 22 d. Kaune, žymaus gydytojo, profesoriaus Prano Mažylio šeimoje. 1936–1943 m. mokėsi Kauno „Aušros“ mergaičių gimnazijoje, 1944–1949 m. studijavo Kauno universitete Cheminės technologijos fakultete. Baigusi universitetą 1950 m. L. Rasteikienė įstojo į Lietuvos MA Chemijos ir cheminės technologijos instituto aspirantūrą ir tais pačiais metais aspirantūrą tęsė TSRS MA Organinės chemijos institute. Savo mokslinę veiklą jauna chemikė pradėjo merkaptopamino rūgščių acilinimo būdų paieška, sintetavo penicilino izomerus. Gabi mokslininkė, baigdama aspirantūrą, 1953 m. apgynė mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją „Penicilino sintezės tyrimai“. 1953–1958 m. L. Rasteikienė dirbo Kauno politechnikos institute Chemijos ir cheminės technologijos fakultete vyr. dėstytoja ir docente. Nuo 1958 m. ji tampa Lietuvos MA Chemijos ir cheminės technologijos instituto Organinės chemijos laboratorijos vyresniąja moksline bendradarbe, o vėliau – vedėja.

1967 m. susijungus kai kuriems Chemijos ir cheminės technologijos ir Botanikos institutų sektoriams įsteigtas

Biochemijos institutas. Naujo instituto kūrimo procese aktyviai dalyvavo ir L. Rasteikienė. LMA Prezidiumas paskyrė L. Rasteikienę naujojo instituto direktore ir šiose pareigose ji dirbo iki 1985 metų. Tuo laikotarpiu buvo suformuotos pagrindinės Biochemijos instituto mokslinių tyrimų ir veiklos kryptys. Net ir dabar, pasikeitus laikmečiui ir darbuotojams, juntami pirmosios direktorės padėti instituto veiklos pagrindai.

Daugiau kaip 20 metų L. Rasteikienė dirbo dipavaduotų sieros turinčių karboninių rūgščių sintezės ir savybių tyrimo srityje. Tai sulfenchloridų reakcijos su nesočiųjų rūgščių dariniais bei kitos nukleofilinio pavadavimo reakcijos, vadovavo tiriant alkiltiochlorokarboksirūgščių izomerizacijos mechanizmus bei chloro atomo pakeitimo dėsningumus. Kartu su bendradarbiais ji sintetavo ir ištyrė daugiau kaip 300 biologiškai aktyvių, priešvėžinių veikimu pasižyminčių junginių. L. Rasteikienė yra 10 išradimų bendraautorė, paskelbė daugiau kaip 120 mokslinių publikacijų. Principinga, aukštos moralės nuostatomis pasižyminti mokslininkė 1972 m. išrinkta Lietuvos MA nare korespondente. Vadovaujant L. Rasteikienei Biochemijos institute buvo vystomos ir kitos fundamentinio ir taikomojo mokslo kryptys – ląstelės genetinio ir biocheminio funkcionavimo tyrimas, kryptinga citoaktyvių junginių sintezė, institutą pradėjo garsinti fermentiniai analizatoriai. Visų šių darbų sukuryje buvo ir instituto direktorė. 1980 m. ji apgynė daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertaciją „Alkiltiohalogenkarboninių rūgščių sintezė ir jų reakcijos“.

Aktyvi mokslinė veikla, administracinis darbas ir visuomeninės pareigos direktorei netrukdė skirti dėmesio pedagoginei veiklai, jaunosios mokslininkų kartos ugdymui. Jai vadovaujant apgintos 8 kandidato (daktaro) disertacijos. Už aktyvią pedagoginę veiklą 1983 m. L. Rasteikienei suteiktas profesorės vardas. 1985 m. profesorė L. Rasteikienė instituto vairą perdavė jaunam kolegai, o pati mokslinę veiklą tęsė vadovaudama Sieros organinių junginių sektoriui, dirbo mokslo konsultante.

Biochemijos instituto mokslininkai savo direktorei dėkingi už instituto įkūrimą, jo puoselėjimą ir rūpestį. Nuširdžiai sveikiname Lietuvos mokslų akademijos narę korespondentę profesorę **Liūdą Rasteikienę** šviesaus jos gyvenimo jubiliejaus proga. Linkime geros sveikatos, dvasios stiprybės, sėkmės ir laimės.

Dr. Kastis Krikštopaitis

Biochemijos instituto direktoriaus pavaduotojas